

Duizendblad

IVN Den Haag en omstreken

Nr.1, oktober 2021

Van de redactie

Voor u ligt ons nieuwe afdelingsblad met de naam Duizendblad. De naam is verzonnen door Marjanne Dominicus, en dekt eigenlijk helemaal de lading van het blad. Weliswaar bestaat het uit slechts 16 pagina's maar er zijn duizenden onderwerpen waar over geschreven kan worden!

Ook de redactie is drastisch gewijzigd: Loes van Zee is om gezondheidsredenen gestopt, hoewel ze daar grote moeite mee had. Zij was een zeer gewaardeerde en sterke redacteur die we erg missen. Gelukkig hebben we nog regelmatig contact. Michan Biesbroek moest afhaken omdat hij het redactiewerk niet meer kon combineren met zijn drukke baan en zijn werk als zzp-er.

Blijft over: 1 redactielid en 1 bestuurslid dat voorlopig even bijspringt. Gelukkig zijn er meerderemensen die regelmatig artikelen aanleveren, zoals Marjo Hess en Wim Voortman, en verder zijn we helemaal afhankelijk van wat de leden aanleveren in de vorm van stukjes en foto's.

Dit eerste nummer is in elk geval gelukt, met dank aan alle inzenders!

AUTEUR: LISETTE VAN PELT

Duizenblad (*Achillea millefolium*)

Een ledenblad met de naam 'Duizenblad' vraagt natuurlijk om een artikel over de plant met die naam. Veel mensen vinden duizendblad onkruid en trekken het rücksichtlos uit als ze het in hun tuin tegenkomen. Bij mij mag het blijven. Niet waar ik net de sla heb gezaaid natuurlijk. Eigenlijk bedoel ik dus dat het mag blijven als het niet in de weg staat.

In augustus komen er witte, soms bijna roze schermbloemen aan die ik heel aantrekkelijk vind. En ik niet alleen: insecten komen er graag even langs. De plant kan wel tot in november blijven bloeien, dus we hebben er lang plezier van, wij en de nachtuilen.

In de verte doet duizendblad denken aan fluitenkruid en zevenblad, maar het is geen schermbloem. Het is een composiet, net als de paardenbloem, met samengestelde bloemen. De naam dankt hij aan de stengels die heel erg veel geveerde blaadjes hebben. Samen vormen zij heel zachte takjes, vergelijkbaar met de zachtste donsveertjes.

Duizendblad is een sterk geneeskrachtige plant, die net als wilgenbast salicylzuur bevat, een pijnstillende stof die goed werkt tegen bijvoorbeeld hoofdpijn. Ook bevat de plant ontstekingsremmende stoffen, zeg maar antibiotica. Daar moet men wel voorzichtig mee zijn want niet alle antibiotica zijn goed voor mensen. Voor veel nachtvinders is dit een waardplant. De rupsen zullen in elk geval nooit hoofdpijn hebben.

Duizendblad

IVN Den Haag en omstreken

IVN Natuureducatie

IVN Natuureducatie is een landelijke organisatie waarvan de leden zich inzetten voor activiteiten die erop gericht zijn een ieders inzicht met betrekking tot de Natuur en Milieu te verruimen.

Inlichtingen: Rob Meyer,

06 20 56 81 14, info@ivndenhaag.nl

Ledenadministratie: Roy van Hutten,

06 22 70 73 65, ledenadministratie@ivndenhaag.nl

Webmaster: Marjanne Dominicus,

06 34 47 70 44, webmaster@ivndenhaag.nl

Voorzitter: Chrit van Ewijk,

06 15 12 82 95, voorzitter@ivndenhaag.nl

Inhoud

- 2 Van de redactie en duizendblad
- 3 Inhoud en colofon
- 4 Talpa bij Van Maerlant
- 5 Interview André Smit
- 6 De blauwe bremraap
- 7 De nieuwe aanstaande IVN-gidsen
- 8 Natuurmoment
- 9 Publieksexcursies
- 10- Natuur in de buurt /11
- 11 Natuurgedichten
- 12 Boek: Vliegende Juwelen
- 12- Harde werkers bij Geuzegroen /13
- 14 Gele knolamaniet
- 15 IVN-afdelingsdag

Colofon

Redactie: Lisette van Pelt
Opmaak: Marjanne Dominicus en Lisette van Pelt

Drukker: Editoo B.V. Arnhem

Duizendblad is een uitgave van IVN Den Haag en omstreken. Het blad verschijnt 4 keer per jaar. Kopij voor het volgende nummer graag voor 15 december 2021 mailen (tekst en foto's apart) naar redactie@ivndenhaag.nl

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd zonder uitdrukkelijke toestemming van de redactie.

Talpa bij Van Maerlant

AUTEUR: WIM VOORTMAN

*Talpa dats in Vlaemsche een mol,
Die onder daerde maect sijn hol,
Ende es ene blinde beeste.*

Zo begint Jacob van Maerlant (ca. 1235 – ca. 1290) zijn beschrijving van de mol in zijn enorme encyclopedische werk *Der naturen bloeme* (ca. 1270), waarin hij allerlei aspecten van de natuur beschreef: mensen, dieren, planten en stenen. Het werk omvat een kleine 17.000 versregels in 13 boeken. En hij schreef in de volkstaal, wat voor zijn tijd nieuw was. De bloeme (in de betekenis 'mooiste, beste,' als in de bloem der natie of de bloem van het meel) was een vrij slaafse bewerking van het *Liber de natura rerum* ('Boek van de aard der dingen,' ca. 1240) van de Brabantse monnik Thomas van Cantimpré, dat nog veel uitgebreider was.

Thomas noemde veel klassieke bronnen, en die hadden voor middeleeuwers een enorme autoriteit. Aan wat de ouden geschreven hadden, hoefde niemand te twifelen; de tijd van zelf onderzoeken zou nog zo'n drie eeuwen op zich laten wachten. Van Maerlant neemt al dat klassieks dan ook klakkeloos over.

Zo schrijft hij dat de as van een verbrande mol, gemengd met eiwit helpt tegen lepra, als je je gezicht ermee insmeert. En het bloed van een mol is een goed middel tegen kaalhoofdigheid. Het is maar dat je het weet. Bedenk dat dit de 'eeuwenoude boeken' zijn waar de

Klazienen uut Zalk zich zo graag op beroepen.

Op gezag van de Griekse wijsgeer Aristoteles (384–324 v. Chr.) vertelt hij dat alle zoogdieren ogen hebben, behalve de mol. Maar als je zijn vel opensnijdt op de plaats waar de ogen horen te zitten, vind je die daar ook, 'al es hi bi naturen blind.' Maar, zegt Van Maerlant, daaruit blijkt Gods wijsheid, want een mol heeft geen ogen nodig. We weten sinds enige tijd dat dat niet klopt: 'onze' mol (*Talpa europaea*) heeft gewoon ogen. Kleintjes weliswaar, waar zijn vacht nog eens voor zit ook, maar hij kan er iets mee zien, al leven mollen vooral op de tast (snuit en snorharen) en deels op het gehoor. Van Maerlant trekt de bewering van Aristoteles echter totaal niet in twijfel. Toch kan die laatste gelijk gehad hebben, want mogelijk heeft hij de blinde mol (*Talpa caeca*) uit Italië en Griekenland of de verwante Levantijnse mol (*Talpa levantica*) beschreven, die inderdaad een vast vlies over hun ogen hebben. Waarschijnlijk is het nooit bij Van Maerlant opgekomen dat Aristoteles een andere mol bedoeld kon hebben dan die in West-Europa. En dat kunnen we hem ook nauwelijks kwalijk nemen.

Op gezag van de Romeinse wetenschapper Plinius (23 of 24–79) meldt hij dat geen enkel dier zo goed kan horen als een mol. En dat vindt hij duidelijk een wonder voor zo'n ondergronds dier, 'want alle geluiden gaan omhoog.' Van Maerlant vertaalt hier netjes wat Thomas had geschreven, al kan ik me niet voorstellen dat middeleeuwers niet wisten dat dat gewoon niet klopte. Maar als de ouden het zeggen...

In elk geval weten we nu wel waar de familie De Mol hun bedrijfsnaam *Talpa* vandaan heeft.

Illustratie: Lisette van Pelt

André Smit

AUTEUR: MARJO HESS

Dit jaar werden twee nieuwe bestuursleden gekozen: André Smit en Louise Ras. In een van de nieuwsbrieven was al een kort relaas over beide te lezen. Hier maken we wat uitgebreider kennis met bestuurslid André. In de volgende editie van Duizenblad komt Louise aan het woord.

Hij kent IVN sinds hij in 2009 de gidsencursus deed. Het Westduinpark is zijn domein; hij woont er pal tegenaan en is gegrepen door de veranderingen die het park heeft ondergaan. Voor 90% vindt hij de veranderingen een verbetering, met name de grotere natuurlijkheid. Hij gidst in het park en vanwege zijn grote interesse in dit gebied neemt hij ook deel in het Beheerplatform. Het levert hem vele contacten met de boswachters, ecologen en gemeentelijke beheerders op.

Die komen hem goed van pas in het aandachtspunt van zijn bestuursfunctie: contactpersoon externe contacten. Je kunt met recht zeggen dat dit hem op het lijf is geschreven, hij is namelijk ook bestuurlijk actief in andere natuurverenigingen zoals AVN en Vogelbescherming.

“Mijn eigen favoriete natuurplek is zeker het Westduinpark, maar Solleveld is dat door zijn grote variatie ook”. Is hij een vogelaar? “Nee dat zou ik niet meteen zeggen”. Toch noemt hij vogels als hij aan natuur denkt. “De nachtegaal hoor ik vaak zingen en dat blijft elke keer weer mooi”. Voor andere vogelherkenning is het bij hem in het kijken toch wel een kvtje, het kleine bruine vogeltje!

Thuis in Brabant was het gezin niet bij uitstek een ‘natuurgezin’, ook al zijn wel 2 broers later vogelaars geworden. Zelf zat André graag in natuurboeken te kijken. Hij voelde zich daarmee toen een uitzondering in het gezin. Hij zat graag bij de aardappelveldjes dicht bij de aarde, geologie fascineert hem nog steeds.

Nu heeft hij de kans zijn eigen belangstelling over te dragen, als gids, als bestuurslid, en ook aan zijn echtgenote, kinderen en kleinkinderen. Publicaties in het wijkblad en het AD maken duidelijk dat hij daarnaast nog een veel breder publiek bereikt.

“Ja, ik ben breed geïnteresseerd, maar kort van stof, erg zakelijk”. Dat is wat hij zegt op de vraag wat hem kenmerkt in besturen. Het klinkt als de bèta-man die hij is, (gepensioneerd) scheikundig technoloog, maar het is meer dan dat. “Wat we afspreken, is niet vrijblijvend, afspraken zijn er om na te komen, zo komt beleid tot uitvoering”. Daar wil hij zich ook graag op richten, zorgen dat je het beleid goed uitvoert. Onder het motto: “Doen wat je zegt, en zeggen wat je doet”. Dat past dan zeer goed bij wat André in de toekomst nog meer hoopt te ervaren bij het IVN: meer ontmoeting tussen de leden en meer met elkaar uitwisselen. Hij ziet het als het soort energie dat het IVN goed doet en hopelijk meer actieve leden laat zien.

Vormgever gezocht

Voor het opmaken en vormgeven van Duizenblad zijn we hard op zoek naar iemand die het leuk vindt om het blad op te maken. Het liefst ook iemand die hier ervaring mee heeft voor zijn of haar beroep.

Lijkt het je wat om mee te helpen? Neem dan contact op met de redactie via redactie@ivndenhaag.nl

De blauwe bremraap

AUTEUR: ANNEMARIE VAN DER REST

Toen ik de keuze van de nieuwe naam van ons IVN blad las, Duizendblad, moest ik meteen denken aan mijn plantenklas en de vondst van de blauwe bremraap, de vijand van het duizendblad.

Plantenklas

Sinds twee jaar neem ik deel in een plantenklas van Harrie van der Hagen. Hij is dé plantenexpert van de duinen van Meijendel. In zijn vrije tijd zet hij zich ervoor in om ons, een achttal vrijwilligers, op te leiden tot 'kenners' van de zeldzame planten in het duingebied. Niet alleen kent hij heel veel planten, maar hij legt ook uit waarom het plantje op deze plaats kan gedijen. Zijn enthousiasme om kennis met ons te delen is inspirerend. Tijdens de plantenklas komen we in de mooiste gebieden van Meijendel, die vaak voor het publiek gesloten zijn. En zo hebben we al bij menig plantje gestaan dat volgens de Heukels flora de term 'bedreigd', 'gevoelig' of 'kwetsbaar' verdient.

Foto: Harrie van der Hagen

Inventarisatie

Het idee achter deze plantenklas is dat we de planten beter leren kennen en dat we daarna zelfstandig gaan meehelpen met de inventarisatie van de flora van het duingebied. We moeten dus nog wel aan de bak, want voordat we alle 80 meetnetsoorten kennen en herkennen is nog heel wat veldwerk vereist.

De plantenklas heeft ook een app-groep waarin we elkaar wijzen op bijzondere vondsten. Begin juni kwam het bericht van Harrie dat hij nu toch wel een hele bijzondere plant had gezien. Voor het eerst in vele jaren was hij deze weer eens tegengekomen. Deze keer niet in het gesloten gebied van Meijendel maar langs de Alkemadelaan, vlakbij de gevangenis aan de rand van de stoep waar het verkeer langs raast. Daar stond hij, de blauwe bremraap, zo'n 25 cm groot. Deze blauwe bremraap parasiteert op duizendblad!

Ik ben meteen op de fiets gestapt om de plant te zoeken. Mijn man ging mee helpen zoeken, hij was ook nieuwsgierig, terwijl hij helemaal niet zoveel op heeft met de natuur. Na wat zoeken vonden we hem. Ik stond er met een gevoel van trots en bewondering bij te mijmeren. Trots omdat we hem hadden gevonden en bewondering omdat het zo'n prachtige plant is. Ik kwam bij uit mijn mijmering toen mijn man zei 'wat mooi toch, zoveel verschillende plantjes op zo'n klein stukje grond'. Mijn dag was helemaal goed.

Ik wens ons Duizendblad veel succes, maar hoedt u voor

Stedelijk Groenoverleg

Vier keer per jaar neemt IVN samen met andere Haagse groene verenigingen deel aan het Stedelijk Groenoverleg. We praten dan samen met vertegenwoordigers van de gemeente (Stadsbeheer, Publiekszaken en Stedelijke ontwikkeling). Afgelopen maand kwamen er diverse onderwerpen aan bod, zoals handhaving, maaibeleid en de nieuwe omgevingsvisie.

Meldpunt

De boswachter benadrukte dat als iemand iets ziet wat niet correct is je dit meteen kunt melden op telefoonnummer 14070 of denhaag.nl/meldingen. Op basis van het aantal binnengekomen meldingen wordt er actie ondernomen.

De nieuwe aanstaande IVN-gidsen

AUTEUR: LISETTE VAN PELT

Eindelijk mochten we echt van start gaan met de nieuwe IVN Natuurgidsenopleiding.

Door Covid19 was de start, gepland voor maart 2020, eerst een half jaar en toen een heel jaar uitgesteld. Het gaf ons wel extra tijd om ons extra goed voor te bereiden, voor sommigen van het team is het helemaal nieuw. Gelukkig konden we voor advies en steun terecht bij de 'oude rotten'.

Op 31 augustus was het echt zo ver: 25 blijde natuurstudenten verspreidden zich op gepaste afstand in het lokaal van MEC Reigershof in Mariahoeve. Die eerste avond was meteen gezellig, de sfeer was vrolijk en de hele groep barstte van de energie en zin om aan de slag te gaan.

We wensen de nieuwe gidsen in spe heel veel succes en natuurplezier toe!

Team NGO Den Haag:

Monique van den Broek

Henk Muller

Lisette van Pelt

Ingrid Piek

Annemarie van der Rest

Marcel van Rooijen

Natuurmomentje

AUTEUR: LISETTE VAN PELT

Deze daas zat op mijn zijspiegel toen ik over de A4 vanuit Delft naar Voorschoten reed. Ik ging ervan uit dat hij vanzelf weg zou waaien als ik op snelheid kwam, maar evenals de vasthoudende sabelsprinkhaan hield de daas dapper stand en bleef gewoon bovenop de spiegel zitten. Alleen zijn vleugeltjes wapperden in de wind. Thuis aangekomen maakte ik deze foto, en zag de prachtige ogen.

Bij waarneming.nl gevraagd met welke daas ik hier te maken had. Veldknobbeldaas!

Nieuws gezocht

Duizendblad is er voor leden en wordt gemaakt door leden. Wij vullen het graag met artikelen, verslagjes, anekdotes, illustraties en foto's van Haagse IVN-ers. Heb je iets leuks te vertellen of te laten zien, stuur je bijdrage dan naar redactie@ivndenhaag.nl. Ook als je niet zo'n goede schrijver bent is je bijdrage welkom. In dat geval redigeert de redactie je tekst zonder de eigenheid eruit te halen.

Wij proberen alles te plaatsen mits het niet te lang is (maximaal 300 woorden, minimaal 40), en op tijd binnen is!

Deadline voor het januarinummeer: 15 december.

Publieksexcursies

Vergeet niet je per e-mail aan te melden bij de gids!

De aanmeldadressen vind je per wandeling op de website ivndenhaag.nl

Dag	Datum	Tijd	Gebied, thema en verzamelpunt
Za	2-10	14.00	Berkheide Welke planten en dieren leven met stuivend zand en hoe doen ze dat? Fletcher Boutique Hotel Duinoord Wassenaarseslag 26 Wassenaar
Za	2-10	14.00	Tuinvereniging Zonnegaarde Natuurlijk Tuinieren. Erasmusweg 872, 2542 RK Den Haag
Zo	17-10	10.30	H.J. Bos Heempark 12 landschappen van Den Haag en omgeving. Stadsboerderij Pluk! Loosduinse Hoofdstraat 1184a, 2552 AV Den Haag
Zo	17-10	10.00	Ockenburg en Puinduin Combinatie van twee boeiende natuurgebieden. De wandeling duurt 2 uur. Voor restaurant de Haagse Beek Machiel Vrijenhoeklaan 175 Den Haag
Zo	17-10	10.30	Sollebos en van Leydenhof Oude eiken en rode bosmieren. Stoplichten aan de Monsterseweg ter hoogte van Parnassia
Wo	20-10	14.00	Park Schakenbosch Herfst. Hoofdingang Veursestraatweg 185, Leidschendam
Za	23-10	9.30	De Banken Trekvogels en planten. Parkeerplaats einde van de Strandweg 's Gravenzande
Zo	24-10	10.00	De Horsten Herfstwandeling. Ingang Zuid, Horst- en Voordelaan, Voorschoten. Entree € 1.
Zo	7-11	10.30	Centrum Den Haag Monumentale bomen. Poffertjeskraam Malieveld, Den Haag
Zo	7-11	11.45	Strand Kijkduin Strandvondsten. Voor de ingang Hotel NH Atlantic Deltaplein 200, Den Haag
Wo	10-11	14.00	t Lien en De Rietvink Doorstapwandeling langs oud en nieuw. Ingang Park Rozenrust, Veursestraatweg 102 A Leidschendam
Zo	14-11	10.00	Westduinpark Zien we nog leuke planten in november in het duin? Eind van de Savornin Lohmanlaan, Den Haag
Vr	20-11	14.00	Ter Heijde Zandmotor Hoe werkt hij, waarom ligt hij op deze plek en welke planten en dieren leven erop? Strandpaviljoen Flamengo's Zuiderstrand 21 Den Haag, Strandslag 1
Zo	28-11	10.30	Te Werve Wandel met natuurgidsen over het landgoed. Verboden voor honden. Parkeerterrein bij Paviljoen Te Werve, Huys de Wervelaan 110, 2283 TM Rijswijk
Wo	1-12	14.00	Duivenvoorde Kerstbomen en wintergroen. Verboden voor honden. Parkeerplaats t.o. Laan v. Duivenvoorde 1, Voorschoten
Zo	19-12	10.30	H.J. Bos Heempark 12 landschappen van Den Haag en omgeving. Stadsboerderij Pluk! Loosduinse Hoofdstraat 1184a, 2552 AV Den Haag

De wandelingen duren 1, 5 à 2 uur. Kijk voor actuele informatie op www.ivndenhaag.nl

Vragen over de publiekswandelingen: Rob Meyer, info@ivndenhaag.nl of bel 06-20 56 81 14

Een steeds groenere wijk voor en door bewoners

AUTEUR: MAX LEERENTVELD

Meer groen, minder stenen, gratis bloemzaad, regentonnen, groene daken, meer biodiversiteit. Zomaar wat zaken waar Team Groene Vruchtenbuurt zich actief voor inzet in onze wijk. Een paar jaar terug ben ik, Max Leerentveld, aangehaakt bij het Team, vier enthousiaste bewoners die sinds begin 2018 actief zijn met het groener maken van onze buurt met eenmalige acties en terugkerende projecten:

Operatie Steenbreek

Een landelijk project, in Den Haag “getrokken” door Duurzaam Den Haag en in onze wijk georganiseerd door Team Groene Vruchtenbuurt. In dit project kunnen bewoners tegels en stenen uit hun (gevel)tuin inleveren voor gratis biologisch gekweekte planten. De afgelopen drie jaren zijn er in de Vruchtenbuurt maar liefst 1900 tegels en stenen ingeleverd! En we zien steeds meer geveltuinen in de wijk!

Landelijke zaaidag

Bewoners die zich daarvoor aanmelden krijgen in april een zakje biologisch gekweekte bloemzaden in de brievenbus. Tuinbezitters blij, vlinders en bijen blij!

De Vruchtenbuurt 100 regentonnen rijker!

Projecten

Daarnaast heeft het Team vorig jaar –met een eenmalige subsidie van het Wijkberaad– twee groene projecten uitgevoerd:

Door het project “Ieder een ton” hebben meer dan honderd bewoners met flinke korting een regenton aangeschaft, waardoor de riolering in de Vruchtenbuurt minder zwaar wordt belast bij hevige regen.

“Groen Paradijs” bood de mogelijkheid om bij Sprinklr³) met hoge kortingen biologisch gekweekte planten en bollen aan te schaffen voor (gevel)tuin of balkon. Het assortiment omvatte ook het –mede door IVN samengestelde pakket “–Tuiny Forest”⁴) waarmee je in één middag een stukje tuin kan omtoveren tot zes vierkante meter inheems bos.

Eerder werden een aantal gevels in de wijk vergroend als onderdeel van het landelijke NL Doet.

Overleg met Gemeente

Naast bovenstaande activiteiten hebben we periodiek overleg met de Gemeente over het groen in de wijk. Daarbij maken we gebruik van de resultaten van het “Wijkpanel”, een periodieke enquête onder wijkbewoners, waar jaarlijks ook vragen worden opgenomen over de beleving van het groen in de wijk.

Plannen

In de komende tijd wil het team kijken welke rol groene daken kunnen spelen bij de vergroening van de wijk. Ook willen we activiteiten die we helaas moesten afblazen in verband met corona weer op de agenda zetten voor komend voorjaar: met hulp van Haagse IVN-gidsen hopen we weer een bomenwandeling in de wijk te organiseren evenals een avond over natuurvriendelijk tuinieren.

Communicatie

Communicatie speelt een belangrijke rol bij alles wat we doen. Ieder kwartaal staat er een artikel in het wijkblad De Vruchtenpers, maandelijks dragen we bij aan de digitale nieuwsbrief van het Wijkberaad; ook maken we gebruik van sociale media als Hoplr (sociaal buurtnetwerk) en Facebook. Zo zorgen we voor publiciteit en werving voor onze activiteiten, maar ook voor informatie over het waarom ervan: klimaatadaptatie, biodiversiteit, en natuurlijk ook gewoon een fijnere buurt om in te wonen!

Zelf je buurt vergroenen

Als je zelf met groen in de buurt aan de slag wilt gaan:

duurzaamdenhaag.nl/activiteiten/operatiesteenbreek

bijenstichting.nl/zaaidag/

sprinklr.co/collections/tuinplanten

ivn.nl/tuiny-forest/inheemse-plantkracht-in-je-eigen-tuin

[nl doet.nl/](https://nldoet.nl/)

Natuurgedichten

Beginsel

Een boom schudt zijn bladeren af

en brengt zich tot de bedelstaf

Pas nu wordt zichtbaar hoe zijn stam verloopt

en wat hij met zijn takken heeft bedoeld

Adriaan Morrien

Ik weet mijn eerste goudvink nog

Mijn eerste blaassilene

Een groene specht, meer bruin dan groen

De eerste orchidee

Staartmeesbaby's in de zon

Puttertjes op het balkon

Ik weet ze allemaal nog

Vliegende juwelen

AUTEUR: MARJO HESS

Siegfried Woldhek, de illustrator-natuurbeschermer die het voorwoord van dit boek schreef, beschrijft het onderwerp van het boek, libellen, als die vliegende juwelen.

Wat ooit begon als een onderzoeksproject van enthousiasmeringen in Overijssel, een plek waar veel libellen te vinden zijn, heeft nu geleid tot een groot formaat kijk- en leesboek, getiteld *Libellen in Overijssel*. De provincie Overijssel is zeer soortenrijk; de plaatselijke hoogteverschillen zorgen voor het ontstaan van kwelwater aan de flanken van heuvelruggen.

Na een uitleg over wat libellen nu zijn, word je daarna vooral ondergedompeld in alle details van de grote foto's van de soorten met een korte beschrijving en verspreiding.

De samenstellers noemen het zowel een fotoboek als een verspreidingsatlas als een wandelgids. Een echte wandelgids zou ik het niet noemen, ook al zijn er acht wandelingen met kaarten uitgebreid beschreven. Uiteraard in Overijssel, ook al is het boek zo algemeen dat het iedere geïnteresseerde zal aanspreken.

Het is vooral een boek waarin je de verschillende soorten leert kennen, de orden van de waterjuffers en die van de Echte libellen. Waterjuffers zijn over het algemeen kleine libellen die hun vleugels in rust langs het achterlijf vouwen. De echte libellen zijn groter en houden hun vleugels in rust horizontaal gespreid. Kijk dan eens naar het vleugelvlekje op de top van elke vleugel, een mooi detail bedoeld voor de balans en stevigheid van de vleugels. Je raakt onder de indruk van de schoonheid van hun aanzien maar ook door de schoonheid van hun namen. Wat te denken van de: Watersnuffel, Houtpantserjuffer, Glas-snijder, Viervlek, Noordse witsnuitlibel, het zijn er enkele

uit velen.

Omdat er sprake is van een onderzoeksproject, brengt het boek tevens een overzicht van verspreidingskaarten. En daarnaast ook tips voor eigen waarneming. Vaak zien wij de opvallende kleuren als je tenminste bij warm en zonnig weer kijkt en ze actief bezig ziet. Op de andere momenten vallen ze in rust vaak weg tegen de vegetatie. Met Woldheks aanraders kunnen we zelf ook een enthousiast waarnemer worden. Immers: het is een overzichtelijke groep, je ziet ze bij mooi en aangenaam weer, je eigen tuin is al voldoende, en.. ze zitten op dezelfde tijd van het jaar op dezelfde plaats. Dus: wie doet mee?

Evert Ruiters, Gaby Milder-Mulderij, Martijn Bunschoek, 2020

Libellen in Overijssel, KNNV uitgeverij
ISBN 978 90 5011 773 9

Harde werkers bij GeuzeGroen

AUTEUR: ASTRID VAN BEEK

Een droom komt uit. IVN-leden Klaartje Jaspers en Astrid van Beek wilden dolgraag een Voedselbuurtbos in de Nieuwe Driemanspolder. Een gastvrije plek, waar buurtbewoners elkaar kunnen ontmoeten en waar naar hartenlust vrucht, fruit en kruiden geplukt kunnen worden.

Vervolg op pagina 13

vervolg van pagina 12

Voedselbuurtbos

Het is zover! Na jaren plannen maken en lobbyen groeit een stuk grond tussen Den Haag Leidschenveen en Zoetermeer nu uit tot een voedselbuurtbos met de naam Geuzegroen, geworteld in de historie van het gebied: de Slag bij Zoetermeer (1574). Geuzen trokken door de polder om Leiden te ontzetten van de Spanjaarden.

Tientallen vrijwilligers, jong en oud, werkten dit voorjaar in weer en wind keihard aan het beplanten en bewateren van de kleigrond. Er staan bijvoorbeeld appel-, kers- en notenbomen, ja zelfs een avocadoboom. Tegen de westenwind is een houtwal aangelegd met wilg, els en sporkehout. Voor het vasthouden van water werden de nodige wadi's (greppels en poelen) gegraven. Van de kleiige grond die daar uit kwam, konden walletjes worden gemaakt, waarlangs frambozen en bessen kwamen te staan. Op de paden zal straks witte klaver groeien, waarop gewoon kan worden gelopen. Er is ook een wormenhotel geplaatst.

De eerste nulmetingen voor o.a. biodiversiteit en CO₂-opslag zijn tijdens de voedselbos-monitoring-dag gedaan en dit najaar volgen ook de bodemdieren. Onlangs werd het eerste feestje gevierd in het bos: een supergezellige picknick met workshop voor alle vrijwilligers.

Nieuwsgierig?

Op www.GeuzeGroen.nl staat meer informatie over onze activiteiten en kun je je ook aanmelden voor de nieuwsbrief.

Gele knolamaniet

Foto: Maurice van der Molen

AUTEUR: JOHN VAN WENSVEEN

Paddenstoelen buiten op naam brengen is zelden makkelijk. Maar soms valt het mee, als je maar weet waar je op moet letten.

Neem de Gele knolamaniet. Hij is geel, nou ja geel, ivoorwit tot bleek citroengeel. Hij heeft een met een beurs omgeven knolvoet. De beurs is het restant van het vlies dat om de jonge paddenstoel in het beginstadium zit. Restanten van dat vlies zitten als plakjes ook op de hoed.

En het is een amaniet. Deze groep paddenstoelen onderscheidt zich van alle andere groepen paddenstoelen niet alleen door het hebben van een beurs en (meestal) door een ring om de steel, ook een restant van het vlies. Maar ook door het hebben van plaatjes onder de hoed die de steel niet raken. Bovendien zijn de plaatjes van amanieten wit. Een andere meer bekende amaniet is de vliegenzwam. Deze heeft ook een beurs, een ring en van de steel los hangende witte plaatjes. Omdat hij rood is en vaak witte plakjes op de hoed heeft, kan iedereen hem herkennen. Of beter gezegd, onthouden.

Nou zit daar meestal het probleem. Onthouden waar je op moet letten, en vooral waarvan de dubbelgangers zich onderscheiden. Als u straks in het bos loopt en een gelige paddenstoel ziet, met een ring, een beurs en witte plaatjes, dan zou het zomaar ook de Narcisamaniet kunnen zijn. Of een lichtgroen uitgevallen exemplaar van de Groene knolamaniet. Nou zie ik u niet zomaar een paddenstoel uit het wild opeten, maar de laatste is dodelijk giftig, de andere twee kunnen “symptomen van vergiftiging” vertonen. Het is maar dat u het weet.

Bij paddenstoelen moet je dus weten waar je op moet letten én wat je niet moet vergeten! Er zijn maar ruim 5000 paddenstoelen, waarvan ruim 3000 met plaatjes. Als je nu weet een amaniet te onderscheiden van de rest, dan is dit artikel al geslaagd. Gele knolamaniet of niet. Nog bijna 40 soortgroepen te gaan.

IVN afdelingsdag 2021

AUTEUR: JOHN VAN WENSVEEN

Het kon weer! Een afdelingsdag voor de Haagse IVN. Door corona kon het vorig jaar niet doorgaan. Dit jaar wel. Het was even de vraag, wie nodigen we uit? Actieve leden, maar wie kon actief zijn? We hebben dus niet alleen naar het afgelopen jaar gekeken, maar ook verder in de tijd. Van de ruim 60 genodigden hadden 19 leden zich aangemeld. Met 18 reisden we af naar Tiengemeten. Een eiland in het Haringvliet, provincie Zuid-Holland.

Annette stond ons al op te wachten bij het bezoekerscentrum. Annette is medewerker van Natuurmonumenten. Zij zou onze afdelingsdag op Tiengemeten in goede banen leiden. Perfect geregeld, zo zou blijken. Na wat koffie, thee en een versnapering werd de groep verdeeld over gids (andere) Annette en Dik. Ruim twee uur wandelen en twee uur fietsen verdeeld over de dag. Onderbroken door de bijzondere lunch van Herb aan de picknicktafel van Gasterij De Gezusters.

Aan het einde van de dag hadden we de ontwikkeling van het eiland vanaf 1600 van zandplaat, naar polder tot natuurgebied wel tussen de oren. Veel oude hoeves hebben een passende functie gekregen waarbij de oorspronkelijk charme is bewaard. Enkele hoeves zijn aan de natuur overgelaten. Al wandelend hebben we met de gids onze kennis van de natuur onderweg heerlijk kunnen uitwisselen. Dus ook weer bijgeleerd.

Maar de natuur is nog niet klaar! Wat we gezien hebben is maar een momentopname. Oude sloten en wegen ontwikkelen zich verder tot natuurlijke getijdekreken.

Wil je nog eens terug? Of wil je het bijzondere eiland ook eens zien? Voor een uitstapje, een overnachting, een excursie of een speciale activiteit, ga naar de website van Natuurmonumenten.

Tijdens de lunch stipte onze voorzitter nog een paar punten aan. Zo heeft Roy van Hutten eerder het Zonnetje uitgereikt gekregen voor al zijn inspanningen om de natuurbeleving in Schiedam en omgeving onder de mensen te krijgen.

Voor een impressie van de dag tref je op de website ivndenhaag.nl een serie foto's aan.

Langs de voormalige asfaltweg vergraven tot water met eb en vloed

